

Umeå universitet, rektor
901 87 Umeå

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Teresa Edelman
8534
teresa.edelman@hsv.se
BESLUT

2012-10-16
Reg.nr 30-5500-10

Tillsynsbesök hos Umeå universitet – en uppföljning

Bakgrund

Under ett tillsynsbesök hos Umeå universitet den 11 och 12 oktober 2007 granskade Högskoleverket hur universitetet tillämpar högskoleförfattningar och andra förvaltningsrättsliga regler. Verket har fastställt en tillsynsrapport över besöket (rapport 2008:25 R).

I oktober 2010 anhöll Högskoleverket om universitetets redovisning av de åtgärder som vidtagits med anledning av ställningstagandena i rapporten.

Umeå universitet inkom i november 2010 med en redovisning. Högskoleverket har gett studentkårerna möjlighet att komma in med synpunkter. Medicinska Studentkåren har svarat bl.a. att universitetets redovisning ger en rättvis bild över hur situationen ser ut.

Organisation

Universitetets redovisning

Universitetet har uppgett att man har för avsikt att hantera myndighetsförordningens krav på föredragning inför avgörande av ärenden i den arbetsordning som universitetsstyrelsen kommer att fatta beslut om.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket har tagit del av den arbetsordning, fastställd av universitetsstyrelsen den 13 december 2011, som ersätter tidigare arbetsordning, fastställd av universitetsstyrelsen den 14 april 2011. I arbetsordningen finns inget klargörande om vad som gäller beträffande föredragning av ärenden vid universitetet.

På Högskoleverkets förfrågan har universitetet svarat att den uttryckliga skrivningen om myndighetsförordningens krav på beslut föll, av något tekniskt skäl, bort vid den senaste revideringen av arbetsordningen. Universitetet kommer

dock att tillse att detta avsnitt återinförs vid nästa tillfälle då arbetsordningen ska revideras. Universitetet har vidare uppgett att man har ett system där prefekt/dekan fattar sina beslut vid ett beslutsmöte. En sådan ordning medför, enligt universitetet, ett säkerställande av att myndighetsförordningens krav på beslut uppfylls. Enligt universitetet bör detta framgå av arbetsordningen.

Högskoleverket utgår ifrån att Umeå universitet på ett lämpligt sätt klargör vad som gäller beträffande föredragning av ärenden vid universitetet.

Kursvärderingar

Universitetets redovisning

Umeå universitet har anfört följande. Regeln att sammanställningar av kursvärderingar ska ske ska följas av institutionen. Institutionens ledning följer upp och kontrollerar denna regels efterlevnad kontinuerligt. Arbete pågår även med att förstärka dekanus tillsynsansvar i denna fråga.

Högskoleverkets bedömning

Vid tillsynsbesöket uppgav studentkårerna att en genomgående brist är avsaknaden av uppföljning och återkoppling till studenterna av tidigare gjorda kursvärderingar. Med anledning av bl.a. studentrepresentanternas synpunkter har nu verket översänt universitetets redovisning för kännedom till kårerna och samtidigt bett om kårernas syn på universitetets hantering av kursvärderingarna. Medicinska Studentkåren har i februari 2012 anfört följande. Vad gäller kursutvärderingar så är det något som universitetet tar på största allvar. Det återkommer i diskussioner vid de nämnder och råd som medicinska studentkåren närvarar vid, allt från programråd till grundutbildningsnämnd och universitetsstyrelse. Universitetet dras dock med en del problem gällande hur återkopplingen sker till studenterna samt hur man ska få en så hög svarsfrekvens som möjligt. Det förs kontinuerliga dialoger med kårerna kring detta. Medicinska studentkåren har även för avsikt att nu under våren göra en djupdykning i hur studenterna vid medicinska fakulteten ser på kursutvärderingar. Därefter ämnar studentkåren sammanställa ett förslag till hur medicinska fakulteten kan fortsätta arbeta vidare med kursvärderingarna.

Högskoleverket utgår ifrån att universitetets uppföljning och kontroll av efterlevnad av reglerna om kursvärderingar, förstärkningen av dekanus tillsynsansvar samt fortsatt dialog med studentkårerna medföljer bättre återkoppling av resultaten av genomförda kursvärderingarna till studenterna.

Samråd med studentrepresentanter

Universitetets redovisning

Umeå universitet har uppgett följande. För att utveckla studentsamrådet på institutionsnivå har universitetet på central nivå tecknat avtal med studentkårerna i syfte att stärka studentinflytandet. Bland annat utges ersättning till studentkårerna under förutsättning att dessa tillhandahåller en infrastruktur för grundverksamheten med studentinflytande. Vidare har ett verktyg, en studiebarometer, tagits fram som ska mäta studenternas inflytande och lärarnas återkoppling m.m. Barometerens resultat kommer kontinuerligt att diskuteras på institutionsnivå. På de olika fakulteterna pågår även arbete med att öka studentinflytandet på institutionsnivå. Inom humanistisk fakultet ges stöd till studentbevakning och arbete sker aktivt för att öka studentdeltagande i olika beredande och beslutande organ. Inom teknisk naturvetenskaplig fakultet har efter att den nya ledningsorganisationen genomfördes, nya tillämpningsriktlinjer beslutats där formerna för studeranderepresentationen framgår. Dessa riktlinjer kommer att utvärderas. Medicinska fakulteten, med sin organisation som skiljer sig från övriga fakulteter, har studenter representerade i samtliga programråd och grundutbildningsnämnden. Studenterna medverkar vidare i olika arbetsgrupper och regelbundna träffar i de olika utbildningarna.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket ser positivt på att universitetet arbetar för att samrådet med studentrepresentanter på institutionsnivå ska kunna förbättras. Högskoleverket förutsätter att universitetet även åtgärdar de av studentrepresentanterna tidigare påpekade problemen där samråd skett för sent och säkerställer att högskoleförordningens krav i 2 kap. 14 § andra stycket helt uppfylls. Detta sker lämpligen i samråd med studentkårerna.

Kursplaner och utbildningsplaner

Universitetets redovisning

Umeå universitet har uppgett följande. I början av hösten 2010 revideras samtliga kursplaner för biomedicinarprogrammet. De brister som verket påpekade är åtgärdade så att det framgår på vilken nivå kurserna ges samt hur studenternas prestationer bedöms. Utbildningsplaner och kursplaner är synkroniserade. Vid sociologiska institutionen sker årligen översyn av samtliga aktuella kursplaner där särskild uppmärksamhet har ägnats punkten examination för att former och bedömningsgrunder tydligt ska framgå av kursplanen. De kursplaner som uppmärksammats av verket innehållande en felaktig begränsning av antalet

examenstillfällena åtgärdades omedelbart. Av resursbrist finns fortfarande någon enstaka kursplan enbart tillgänglig på engelska. Institutionen är medveten om att detta strider mot såväl språklag som språkpolicy och prioriterar undanröjandet av denna brist. Sedan 2007 administreras samtliga kursplaner i en gemensam databas. Detta tillsammans med återkommande revideringar av obligatoriska kursplaner och utbildningsmallarna bidrar aktivt till att universitetets kurs- och utbildningsplaner uppfyller högskoleförordningens krav på dessa.

Högskoleverkets bedömning

Av universitetets svar framgår att de brister som verket har påtalat antingen redan har åtgärdats eller håller på att åtgärdas. Högskoleverket anser att universitetet därmed vidtar de åtgärder som behövs.

Examensärenden och frågor om tillgodoräknande

Universitetets redovisning

Umeå universitet har hänvisat till sin nya tillgodoräknandeordning.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket har tagit del av *Lokal tillgodoräknandeordning vid Umeå universitet*, fastställd den 18 januari 2011. Verket konstaterar att Umeå universitet har uppdaterat tillgodoräknandeordningen, som numera innehåller hänvisningar till aktuella bestämmelser.

Anstånd och studieuppehåll

Universitetets redovisning

Umeå universitet har uppgett följande. Universitetets beslut ska skrivas på svenska som vid behov översätts. Information om detta ges bl. a. genom den språkpolicy och den information om språk och stil som framgår av universitetets webbsida.

Anstånd hanteras efter delegation från rektor av handläggare på Studentcentrum. Vid beslut om avslag används en mall som innehåller en korrekt överklagandehänvisning. Det av verket påtalade ärendet som saknade hänvisning till överklagandenämnden måste ha utgjort ett enstaka undantagsfall förorsakat av den mänskliga faktorn. Samtliga handläggare av anståndsärenden använder mallen.

Studieuppehåll hanteras av fakulteterna. En ny blankett för studieuppehåll har tagits fram som fakulteterna rekommenderas att använda. Samtliga fakulteter och de handläggare som är inblandade i hanteringen av studieuppehållen har

informerats om de synpunkter verket framfört och hur dessa brister ska åtgärdas. Blanketter och mallar är under ständig omprövning och omformulering.

Vid sociologiska institutionen har gjorts översyn av handlägningsrutinerna för att säkerställa att samtliga ansökningar om studieuppehåll görs skriftligen samt att tjänsteanteckningar görs vid muntliga ansökan. Likaså har rutinerna vid avslag gått igenom med särskild inriktning mot motivering och besvärshänvisning.

Högskoleverkets bedömning

Av redovisningen framgår att universitetet har vidtagit åtgärder för att säkerställa att ärenden om anstånd och studieuppehåll hanteras författningsenligt och rättssäkert för studenterna.

Utbildning på forskarnivå

Universitetets redovisning.

Umeå universitet har uppgett följande.

Allmänna studieplaner

Medicinska fakulteten har central hantering av frågor rörande utbildning på forskarnivå. I organisationen finns en forskarutbildningsnämnd som ansvarar för utbildningsverksamheten på forskarnivå innefattande kvalitetssäkring, utbildnings- och studieplaner, kurser, antagning, uppföljning och disputation. Nämnden ansvarar för att doktorandernas individuella studieplaner följs upp varje år. Forskarutbildningsnämnden arbetar med att komplettera den allmänna studieplanen med information om att det för varje ämnesinriktning finns en studieplan där särskild behörighet specificeras.

Urvalsprocessen har formaliserats betydligt sedan verkets tillsynsbesök. Forskarutbildningsnämnden kommer, i den allmänna studieplanen, att beskriva rutinerna kring annonsering av doktorandanställning och urval på institutionsnivå som sker genom intervjuer och där bäst förutsättning för att kunna bedriva forskarstudier inom aktuell ämnesinriktning bedöms utifrån de sökandes meriter.

Individuella studieplaner

Efter Högskoleverkets tillsynsbesök har även universitetets internrevision granskat de individuella studieplanernas efterlevnad och regelverk. Med anledning av dessa två granskningar har rektor inför styrelsen föreslagit flera åtgärder på både fakultets- och central nivå. Dessa avsåg bl.a. att delegationsordningar ska förtydligas avseende tillsynsansvar, att rutinerna för återkoppling av angiven delegation ska ses över, att direktiven för inrapportering om utbildningen i verksamhetsberättelserna från institutionsnivå ska utvecklas samt att en databas

med den individuella studieplanen som bas upprättas för utbildningen på forskarnivå. Dessa beslutades av universitetsstyrelsen den 11 juni 2009. Åtgärderna har vidtagits med ett undantag, fortfarande återstår att upprätta en databas. Två fakulteter har digitaliserat den individuella studieplanen.

Planeringsenheten genomför årlig översiktlig uppföljning av hur användandet av den individuella studieplanen har implementerats ner till institutionsnivå samt om den är upprättad, uppföljd och undertecknad hos doktoranderna. 2010 års resultat visar att vid elva institutioner, med tillsammans drygt 200 doktorander, har mindre än 10% inte upprättat eller följt upp den individuella studieplanen, vilket är en tydlig minskning från 2009.

Planeringsenheten genomför vidare informationsinsatser där efterlevnaden av de individuella studieplanerna och deras betydelse betonas. Informationen ges fortlopande till prefekter, doktorander och handledare.

På fakultetsnivå har vid medicinska fakulteten antagningsprocessen stramats upp väsentligt utifrån påpekanden från verket. Varje institution har utsett en forskarutbildningsgrupp som är starkt involverad i antagnings- och uppföljningsprocesserna. Sedan höstterminen 2008, då beslut fattades av rektor om en universitetsgemensam ansökningsblankett har medicinska fakulteten använt denna blankett i samtliga antagningsärenden. För att förbättra kommunikationen mellan fakulteten och institutionerna har forskarutbildningsnämnden infört en s.k. FUN-skola riktad till institutionernas forskarutbildningsgrupper. I FUN-skolan lyfts antagningsprocessen regelbundet för att komma till rätta med bristerna vad gäller bl.a. tidsplanen. Forskarutbildningsnämnden införde höstterminen 2009 nya rutiner för årlig uppföljning av den individuella studieplanen i syfte att skapa en tydlig process. Detta har visat sig vara framgångsrikt.

Vid humanistisk fakultet har efter verkets tillsynsbesök genomförts en organisationsförändring för att nå en tydligare hantering av forskarutbildningen. Varje institution har ett forskarutbildningsråd med valda representanter för handledare och doktorander samt en studierektor för forskarutbildning. Doktoranderna uppmanas att organisera sig i ett doktorandråd vid respektive institution. Båda dessa råd kan fungera som remissinstanser; forskarutbildningsrådet fungerar som beredande organ till prefektens beslutsmöten. På fakultetsnivå finns ett övergripande doktorandråd.

Samtliga individuella studieplaner fastställs genom behöriga beslut, dvs. av prefekt. Vid institutionen för språkstudier fastställs del B av studierektor för forskarutbildning. Doktoranderepresentanter kallas till prefektens beslutsmöte. Uppföljning består i huvudsak av behandling av planen i forskarutbildningsråd samt ett uppföljningssamtal med studierektor för forskarnivån för doktorand och

huvudhandledare. Vid beslut om revidering kallas doktorandrepresentanter även i detta fall till prefektens beslutsmöte.

Delegation av beslutanderätt

Medicinska fakultetens gällande delegationsordning fastställdes av fakultetsnämnden den 18 november 2008. Av delegationsordningen framgår, att forskarutbildningsnämnden ska ”Ansvara för halvtidskontroll och årlig uppföljning av individuella studieplaner samt utfärda riktlinjer i samband med detta”.

Högskoleverkets bedömning

Av redovisningen framgår att Umeå universitet har vidtagit åtgärder för att på ett bättre sätt uppfylla högskoleförordningens krav på innehåll i allmänna och individuella studieplaner.

Förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor

Universitetets redovisning

Umeå universitet har uppgett att utöver den information som återfinns i VHS-katalogen och på studera.nu finns information bl. a. om möjligheten till rättelse enligt 28 § personuppgiftslagen (1998:204) på ansökningssidorna i universitetets utbildningskatalog på webben.

Högskoleverkets bedömning

Verket konstaterar att Umeå universitet har beaktat verkets synpunkter och att informationen uppfyller kraven i 1 kap. 4 § förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor även när det gäller uppgift om möjligheten till rättelse enligt personuppgiftslagen.

Funktionshindrade studenter

Universitetets redovisning

Umeå universitet har anfört följande. I samband med lanseringen av Umeå universitets webbplats beaktades särskilt tillgänglighetsfrågan. Ambitionen var att göra den information som finns på webben åtkomlig för så många människor som möjligt, oberoende av vilken teknisk plattform eller hjälpmedel besökaren använder sig av. Universitetet har strävat efter att följa "Vägledningen 24-timmarswebben" riktlinjer. Denna strävan har varit vägledande under utvecklingen av Umeå universitets gemensamma publiceringsverktyg, navigation och grafiska form. Den grafiska formen på universitetets nya webbplats är tillgänglighetsgranskad och testad av Funka Nu. Utöver detta har man noga övervägt att utveckla en anpassafunktion, men p.g.a. att det inte finns någon

vedertagen standard för hur en sådan funktion ska se ut och fungera så har universitetet än så länge valt att inte ta fram en sådan.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade redan tidigare att universitetet hade information till sökande, studenter och lärare om de stödåtgärder som fanns vid universitetet. Eftersom en av studentkårerna påpekade att möjligheten för funktionshindrade att få tillgång till informationen på universitetets webbplats skulle kunna förbättras genom t.ex. en ljudfunktion uttryckte verket sin förhoppning att universitetet beaktar dessa synpunkter. Av universitetets svar framgår att universitetet arbetar med att göra sin information på webbplatsen så tillgänglig som möjligt men att man ännu inte kunnat utveckla en särskild anpassningsfunktion. Högskoleverket nöjer sig med detta svar.

Allmänna handlingar och diarieföring

Universitetets redovisning

Umeå universitet har anfört följande. Universitetsjuristerna och registratorerna vid Umeå universitet erbjuder utbildningar och deltar kontinuerligt i olika former av personalinformation och utbildningsinsatser. Vid dessa ingår genomgående information om vad som gäller för utlämnande av allmänna handlingar, diarieföring och hantering av inkomna handlingar då dessa ämnen är av central betydelse för verksamhetens korrekta utförande. Informationen till anställda på universitetets webbplats uppdateras och förbättras kontinuerligt. Varje tillfälle till att nyttja andra informationskanaler inom universitetet i detta syfte utnyttjas.

Umeå universitet har även uppgett att ansökningar om anstånd och uppehåll numera ingår i universitetets allmänna diariesystem, varför alla handlingar mycket konsekvent ankomststämplas och diarieföres. Det övervägs också att lyfta handläggningen av ärenden om tillgodoräknande till att hanteras centralt av specialister inom förvaltningen i stället för sällananvändare ute på institutionerna.

Högskoleverkets bedömning

Av redovisningen framgår att universitetet har beaktat Medicinska studentkårens och verkets synpunkter att utbildning om vad som gäller för utlämnande av allmänna handlingar bör riktas till fler anställda på institutionerna än de nyanställda. Universitetet har också redovisat förbättrade registreringsrutiner. Högskoleverket anser att universitetet vidtagit eller håller på att vidta ändamålsenliga åtgärder för att garantera en korrekt hantering av allmänna handlingar.

Posthantering

Universitetets redovisning

Umeå universitet har hänvisat till sina utbildningsinsatser, uppföljning och stöd till institutionerna.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket förutsätter att universitetets åtgärder resulterar i att institutionerna genomför de av universitetet bestämda rutinerna i samband med posthanteringen.

Handläggningstider

Universitetets redovisning

Umeå universitet har anfört följande. Utöver de redovisade utbildningsinsatserna, uppföljningarna och stödet till institutionerna kan även nämnas att hanteringen av anställningsansökningshandlingar har gått igenom och olika åtgärder har vidtagits. Dessa åtgärder har inte bara inneburit en enklare och för de olika handläggarna tydligare process utan även att rättssäkerhetsaspekterna, och de kvalitetssäkringsåtgärder dessa kräver, har föranlett förändring och förtydliganden av processen.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket ser positivt på att universitetet har sett över sin handläggning av överklagandeärenden.

Formella krav på högskolans beslut och sammanfattande synpunkter

Universitetets redovisning

Umeå universitet har uppgett följande. Umeå universitetet strävar efter en verksamhet som bedrivs effektivt och rättssäkert med hög kvalitet i enlighet med högskoleförfattningar och andra tillämpliga förvaltningsregler. Högskoleverkets rapport kan anses utgöra ett mått på hur långt universitetet kommit i sin strävan: överlag godkänt men med en del områden där ytterligare åtgärder behöver sättas in.

Universitetet har vidtagit beskrivna åtgärder för att komma till rätta med de brister som rapporten pekat på. Huvuddelen av de av Högskoleverket påpekade bristerna avser den formella handläggningens överensstämmelse med regelverket.

Universitetet bedriver ett ständigt pågående arbete för att nå korrekt handläggning

av universitetets ärenden. De viktigaste verktygen för universitetet i detta arbete kan anges till:

Utbildning samt information som är korrekt och tillgänglig. Universitetets ärenden hanteras av såväl specialister som sällananvändare, där de senare utför uppgiften vid sidan av de arbetsuppgifter de är utbildade för. För att säkerställa korrekt handläggning av varje ärende krävs att handläggarna erhållit erforderliga kunskaper samt att dessa underhålls och ständigt förbättras. För att nå erforderliga kunskaper krävs utbildningar såsom universitetets introduktionsutbildning för nyanställda, universitetets allmänna chefs- och ledarskapsutveckling, förvaltningsrätt för prefekter samt kanslipersonal. Vidare ges regelbundet riktade utbildningsinsatser i samband med arbetsplatsträffar och institutionsdagar. Här kan även den kurs i förvaltningsrätt som medicinska fakultetens anställda genomgått vara något att sprida vidare i organisationen. Kravet på erforderliga kunskaper bland handläggarna nås även genom att ständigt uppdaterad information finns tillgänglig för handläggarna. Arbetet med såväl anställdawebben som den planerade chefswebben, den senare med information riktad direkt till prefekter/chefer, är av yttersta vikt för att kunna säkerställa detta. Just avseende specifik förvaltningsrätt kan särskild information hittas på universitetets webbplats.

En väl fungerande organisation. Planering, uppföljning och kontroll är ledorden när det gäller att hitta brister som måste åtgärdas och goda exempel som kan spridas. De utgör även grunden för den ständiga översyn som organisationen måste utsättas för. Här ingår bl a översynen av delegationsordningen och upprättandet av den arbetsordning som autonomipropositionen föranlett. I samband med detta arbete ska bl.a. frågan om myndighetsförordningens krav på att beslut ska föregås av föredragning hanteras.

Utformning av stödfunktioner till kärnverksamheten. Universitetsförvaltningens verksamhetsidé är att skapa bästa möjliga förutsättning för universitetets utbildning, forskning och samverkan med omvärlden. Genom ständiga förbättringar stödjer och initierar förvaltningen utveckling av verksamheten. Mycket av den förvaltningsrättsliga handläggningen sker inom förvaltningen. I detta arbete krävs såväl ständig översyn av hur arbetet utförs som överväganden av var arbetet ska utföras – inom förvaltningen eller på institutions- eller fakultetsnivå? För närvarande utreds frågan om att lyfta handläggningen av tillgodoräkningen till att hanteras centralt av specialister inom förvaltningen istället för av sällananvändare ute på institutionerna.

Med hjälp av framförallt dessa tre verktyg pågår Umeå universitets arbete med att med hjälp av ständiga förbättringar nå en effektiv och rättssäker verksamhet som bedrivs med hög kvalitet i enlighet med högskoleförfattningar som andra förvaltningsrättsliga regler.

Högskoleverkets bedömning

Av redovisningen framgår att universitetet vidtar ändamålsenliga åtgärder med anledning av verkets uttalanden i rapporten.

Med dessa besked avslutar Högskoleverket denna uppföljning av tillsynsbesöket 2007. Verket beklagar att uppföljningen har dragit ut på tiden.

På Högskoleverkets vägnar

Christian Sjöstrand
Chefsjurist

Teresa Edelman
Verksjurist

Kopia för kännedom till:
Umeå studentkår
Umeå naturvetar- och teknologikår
Medicinska studentkåren